

In nummer 2008/3 hebben we de reeks Verstild Verleden in andere vorm voortgezet onder de zelfde naam, maar dat is achteraf gezien niet zo gelukkig, de wijziging van de opzet in aanmerking genomen. De nieuwe rubriektitel is des molenaars: met voorbije wind kun je zelf niet werken, maar een andere (benedenwindse) molenaar kan er misschien nog zijn voordeel mee doen...

H. NOOT

Voorbije wind (1)

Ontdekking in Mensingeweer

Op zondag 11 mei (Pinksterdag, tweede dag van het Nationale Molenweekend) togen schrijver dezes en echtgenote naar Mensingeweer om aldaar moederdag te vieren bij de Malle Molenmeiden. We kwamen terecht bij de 'Malle Molenjongens', want de meiden werden ter gelegenheid van moederdag vervangen door hun echtgenoten. Na het genot van een aantal

lekkere koppen koffie en overheerlijke, door de dames zelf gebakken, appeltaart namen we afscheid en liepen naar onze naast de Hervormde kerk geparkeerde auto.

Alvorens in te stappen liepen we nog even rond de kerk om grafzerken te bekijken; een passie van mij naast molens. Mijn oog viel op wat een stel molenwieken leek.

Mijn vrouw en ik begonnen direct de vrij kleine grafsteen schoon te krabben met takjes en een uit de auto gehaalde motblik en veger. Tot onze verrassing kwam er een complete grafsteen tevoorschijn met een molen en een tekst. Met veel moeite kon mijn vrouw het opschrift ontcijferen:

Rustplaats van
Geertruida Tillema
Geboren 6 januari 1857
Overleden den 4e september
1857 dochter van
Enne Tillema
Grietje Diephuis

De zerk dekt blijkbaar het graf van een zeer jong overleden dochter van een molenaar. Medewerkers van het Groninger Molenarchief vonden uit dat de naam Tillema voorkomt op de door B. v.d. Veen Czn. gemaakte fiche met aantekeningen over de molen Hollands Welvaart te Mensingeweer. Willem Jans heeft de tekst van de fiche getranscribeerd:

MENSINGEWEEER () 38.01
koren- en pelmolen 'Hollands Welvaart'.
Een met dakleer gedekte houten achtereinde stelling-
molen op een wit houten tussen- en een stenen
onderstuk. De kap is met dakleer gedekt. Beide roeden
waren voorzien van zelfzwiching met een vlucht van
80 voet.*

*In 1951 heeft de molen één fokwiel en één stroom-
lijneus.
Sinds een restauratie in de jaren zeventig zijn de
roeden oudhollands opgehekt en hebben een vlucht
van 21,50 m. In 2000 zijn de pot-roeden kaal gezet.
De stellinghoogte bedraagt 10 m. De molen is (in 1981)
uitgerust met een koppel maalstenen en twee
pelstenen.*

*Gebouwd in 1855 door molenaar H. ten Have voor
zichzelf.
Eigenaar: 1855 tot 1857 Hendrik ten Have, 1857
R.J. Blink, 1857 tot 1865 Enne Pieters Tillema, 1865 tot
1877 Adrianus W. Boelens, 1877 tot 1927 Ebel Brae-
kema, 1927 tot 1934 Jan en Derk Braekema, maart 1934
tot 1964 H. Spoelman; G.H. Spoelman; sinds 20
november 1969 de gemeente Leens voor f.1.*

*In 1943 grondig hersteld en gestroomlijnd. In 1952
hersteld door molenaar U. Holman en Zn. te
Stroobos; kosten f.3800.
Tijdens de storm van 9 op 10 november 1969 werd de
molen ernstig beschadigd, het voorlopig herstel
kostte f.15.000.
In 1970-1971 gerestaureerd door de fa. Doornbosch
voor f.90.000.*

*In 1977 kwam de molen tot stilstand wegens breuk
in de lange spruit, in 1978 gerepareerd voor f.5665. In
1979 hersteld voor f.11.000.*

*Oprnamedatum, juli 1924. Standplaats in het dorp, aan
de noordzijde van het Trekdiep (Mensingeweerster
Loopdiep) ten oosten van de brug, aan de OSSengang
thans Molenstraat. (7 a.2) g 064. L19063 413-482.
Coördinaten 226,8° 59616*

Dat molenaar Ten Have de molen in 1855 voor eigen rekening bouwde, gebeurde wel vaker in die tijd als molenaars niet genoeg werk hadden. Ze zagen de winst al in het verschiet na de afschaffing van de accijns op het gemaal.

Het is opvallend dat de data op de grafsteen in het zelfde jaar vallen als waarin Tillema de molen Hollands Welvaart aankocht! De op de fiche vermelde eigenaars van Tillema worden ook genoemd in het boekje Herinneringen van een molenaar uit Mensingeweer door G.H. Spoelman, dat in mijn bezit is. Merkwaardig-gerwijs noemt Spoelman de voorganger van Tillema niet, maar die was dan ook maar (minder dan) één jaar eigenaar.

Intussen gaat de tijd voort: de steen is al weer gedeeltelijk toegedekt door een verse laag afgevallen bladeren en takjes.

